

ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНИХ ДИСЦИПЛІН

Коновальська Л.О.

Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова

Анотація. У статті проаналізовані результати анкетування студентів та викладачів вищих педагогічних навчальних закладів опитаних щодо стану формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін. Потребують удосконалення такі важливі складові методичної підготовки, як знання змісту методичної роботи та різних форм методичної роботи, нормативних документів з організації фізичного виховання школярів. Майбутні вчителі повинні володіти вміннями ефективного використання навчально-методичного забезпечення навчального процесу з фізичної культури в школі.

Ключові слова: компетентність, методична робота, формування, студенти, викладачі.

Аннотация. Коновальская Л.А. Исследование современного состояния формирования методической компетентности будущих учителей физической культуры в процессе изучения профессионально-ориентированных дисциплин. В статье проанализированы результаты анкетирования студентов и преподавателей высших педагогических учебных заведений опрошенных относительно состояния формирования методической компетентности будущих учителей физической культуры в процессе изучения профессионально-ориентированных дисциплин. Нуждаются в совершенствовании такие важные составу методической подготовки как знание содержания методической работы и разных форм методической работы, нормативных документов по организации физического воспитания школьников. Будущие учителя должны владеть умениями эффективного использования учебно-методического обеспечения учебного процесса по физической культуре в школе.

Ключевые слова: компетентность, методическая работа, формирование, студенты, преподаватели.

Annotation. Konovalska L.O. Research of modern condition of methodological competence of future physical culture teachers during professionally-oriented disciplines learning. The results of questionnaire of students and lecturers of higher pedagogical education institutions being asked concerning the condition of methodological competence of future physical culture teachers during professionally-oriented disciplines learning are analyzed in the article. Require perfecting such important to composition of methodical preparation, as knowledge of the contents of methodical work and different forms of methodical work, normative deeds on architecture of physical training of schoolboys. The future teachers should own skills of an effective utilization of educational methodical security of educational process on physical training at school.

Key words: competence, methodical work, formation, students, teachers.

Вступ

На сучасному етапі розвитку освіти в Україні рівень здоров'я є однією з визначальних умов самореалізації людини у всіх сферах діяльності. Загальновизнане головне джерело розвитку й зміцнення ресурсів здоров'я людини – систематична фізична активність протягом всього індивідуального життя. Оскільки рухова активність школярів забезпечується не тільки уроками фізичної культури але й різноманітними формами фізкультурно-оздоровчої й спортивно-масової роботи, саме недостатня підготовка до цієї роботи вчителів-предметників визначає неефективність такої роботи в навчальному закладі. Науковці вбачають можливість виправлення ситуації, що склалася, завдяки посиленню методичної роботи вчителя фізичної культури з педагогічним загалом школи. Це, у свою чергу, вимагає відповідної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах до забезпечення цієї роботи.

Важливість методичної підготовки для подальшої роботи майбутнього вчителя фізичної культури підкреслюється багатьма авторами. Так, наприклад, В.М.Кинль відзначає, що вчитель фізичної культури надає методичну допомогу вихователям подовженого дня, яка полягає у проведенні методичних нарад, організації та проведенні практичних показових занять у різні періоди навчального року, консультації щодо підготовки навчальних планів, добору практичного матеріалу та послідовності його реалізації [3, с. 11]. Л.І.Іванова акцентує увагу на важливості оволодіння майбутніми вчителями фізичної культури практичними вміннями щодо проведення методичної роботи у декількох напрямках: “по-перше, щодо здійснення планування всіх ділянок фізкультурно-оздоровчої роботи в загальноосвітньому навчальному закладі; по-друге, навичками організаційно-методичної роботи з вчителями-предметниками та особливо вчителями початкових класів для надання методичної допомоги в організації та проведення ними фізкультурно-оздоровчих заходів у режимі навчального дня школярів (фізкультхвилинки на загальних уроках – вчитель з предмету, години здоров'я – вчитель-вихователь “групи подовженого дня”) та методичної роботи з учнями щодо формування навичок самостійних занять” [2, с. 51]. На думку О.Г.Ярошенко, “такий важливий складник професійно-педагогічної підготовки сучасного вчителя у ВНЗ, як методична підготовка потребує не косметичного поліпшення, а дієвих радикальних змін і доповнень. І тут передусім важливо правильно визначитись із завданнями, на розв'язанні яких слід першочергово зосередити увагу” [6, с. 70]. При цьому “перед викладачами методичних дисциплін у вищих педагогічних навчальних закладах постають відповідальні завдання щодо формування у студентів а) усвідомленої потреби у всебічній методичній підготовці; б) позитивного ставлення до освоєння сучасних

педагогічних технологій; в) глибоких і різнобічних методичних знань, належного рівня методичних умінь” [6, с. 70]. Автор вважає, що з метою досягнення цього “необхідно насамперед домогтися престижу методичних знань та умінь у професійно-педагогічній підготовці студентів а для цього – удосконалити навчальні програми з методик викладання конкретних предметів у середніх загальноосвітніх навчальних закладах, реалізувати дедуктивний підхід у формуванні змісту практичних занять з цих дисциплін, осучаснити проведення педагогічної практики, надати педагогічного спрямування вивченню фахових дисциплін” [6, с. 70].

Не зважаючи на велику кількість досліджень проблеми професійної компетентності педагога (В.В.Абрамова [1], Н.В.Мухаметзянова [4], О.І.Пометун [5], Ю.П.Федоренко, А.В.Хуторской та ін.), досі не існує єдиного підходу до визначення методичної компетентності вчителя фізичної культури а проблема формування методичної компетенції майбутніх учителів фізичної культури актуальною і потребує подальших досліджень з метою з’ясування сучасних психолого-педагогічних поглядів на визначення суті методичної роботи вчителя фізичної культури структура рівнів сформованості методичної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури сучасного стану сформованості методичної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури теоретичного обґрунтування змісту, форм і методів формування методичної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін.

Робота виконана у відповідності до плану НДР Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова.

Формулювання цілей роботи

Мета роботи – визначення сучасного стану формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін.

Основні завдання дослідження:

1. Визначити ступінь дослідженості в психолого-педагогічній літературі проблеми формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін.

2. Визначити сучасний стан формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури

Результати дослідження.

Ґрунтуючись на аналізі науково-педагогічних джерел, методична компетентність вчителя фізичної культури розуміється нами як інтегративна якість, яка характеризується сукупністю знань, вмінь, навичок та особистісних якостей, якими володіє майбутній вчитель фізичної культури при забезпеченні методичної функції своєї професійної діяльності.

Сучасний стан формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури вивчався у процесі проведення анкетування студентів та викладачів вищих педагогічних навчальних закладів та базувався на комплексній методиці, що охоплювала анкетування, спостереження, бесіди з учасниками педагогічного процесу, математичну обробку отриманих даних.

Опитування студентів факультетів фізичного виховання вищих навчальних закладів (230 осіб) свідчить, що загалом студенти усвідомлюють необхідність методичної підготовки для подальшої успішної професійної діяльності (середній показник складає 89,65% від кількості опитаних). Аналіз даних опитування студентів вищих навчальних закладів вказує на те, що підготовка майбутніх учителів фізичної культури переважно проводиться в напрямку збагачення студентів знаннями щодо мети, завдань та змісту фізичного виховання у загальноосвітньому навчальному закладі (володіють 73,6% респондентів); знаннями щодо впливу фізичних вправ на динаміку розвитку дітей, а також взаємозв'язок і взаємозалежність фізичного розвитку й рухової підготовленості учнів з їхньою розумовою працездатністю (володіють 65,5% респондентів); вміннями оцінювати навчальні досягнення учня з фізичної культури (володіють 70,9% респондентів), планувати фізичне виховання школярів (володіють 64,7% респондентів).

Більшість студентів навіть вважають, що вони підготовлені до методичної роботи (середній показник складає 52,34% від кількості опитаних), але при цьому тільки 50,27% опитаних володіють знаннями щодо змісту методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі; тільки 45% опитаних володіють вміннями ефективного використання навчально-методичного забезпечення навчального процесу з фізичної культури в школі; лише 40,8% опитаних володіють вміннями надавати методичну допомогу педагогічному колективу в організації та проведенні фізкультурно-оздоровчих заходів у навчальному закладі.

Заслужує уваги той факт, що студенти не підготовлені до засвоєння передового педагогічного досвіду (знаннями методик передового педагогічного досвіду фізичного виховання школярів володіють 35% респондентів; вміннями вивчення, аналізу та узагальнення досвіду – 32,2%; вміннями використання методик передового педагогічного досвіду фізичного виховання школярів володіють тільки 23,6% опитаних). Вміннями щодо ефективного використання навчально-методичного забезпечення навчального процесу з фізичної культури в школі та міжпредметних зв'язків фізичної культури з іншими предметами володіє тільки 45% респондентів. Викликає занепокоєння, що при цьому тільки 44% респондентів володіють знаннями щодо організації самоосвіти та самоконтролю. Середні значення розподілу відповідей студентів вищих педагогічних навчальних закладів, опитаних щодо володіння вміннями методичної роботи, подано на рис. 1.

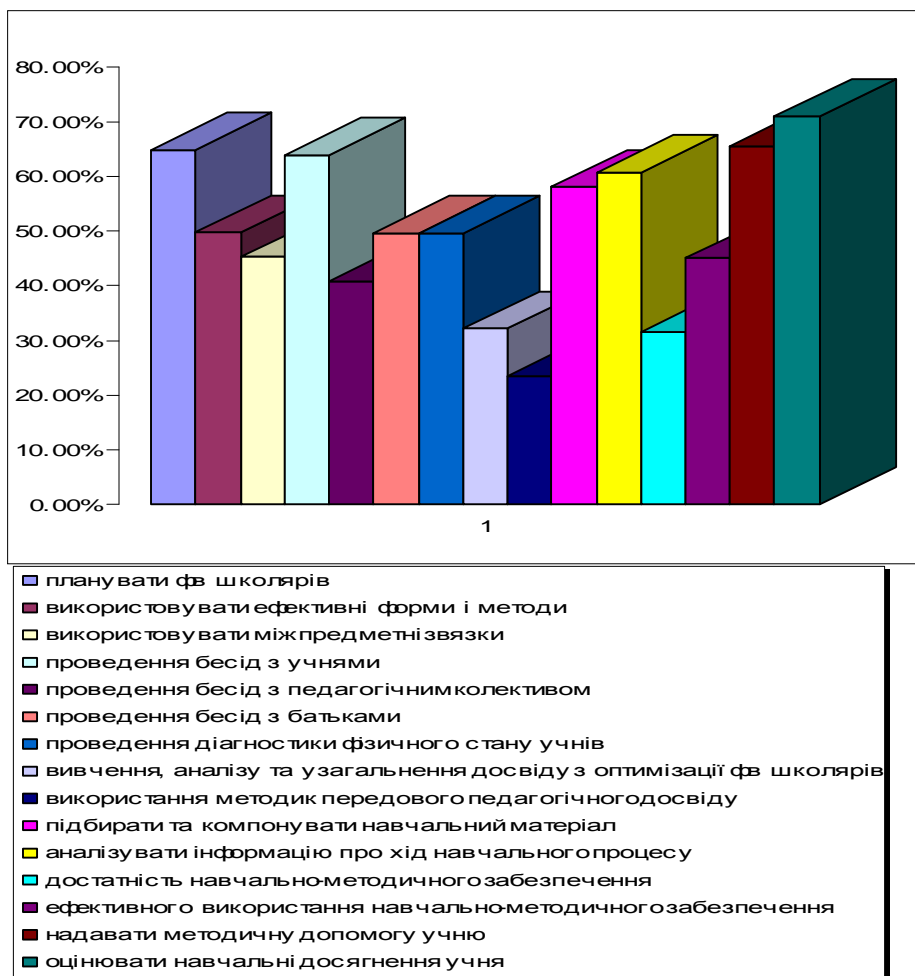

Рис. 1. Середнє значення розподілу відповідей студентів вищих педагогічних навчальних закладів, опитаних щодо володіння вміннями методичної роботи

Результати анкетування викладачів вищих навчальних закладів (70 осіб) свідчать про те, що переважна більшість викладачів (92,85% респондентів) вважає методичну підготовку необхідною для подальшої успішної професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури але здійснює підготовку до цієї роботи 80,12% респондентів. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури в основному проводиться в напрямку збагачення студентів знаннями щодо термінології в галузі фізичної культури (відзначають 98,8% респондентів) та щодо впливу фізичних вправ на динаміку розвитку дітей, взаємозв'язок і взаємозалежність фізичного розвитку й рухової підготовленості учнів з їхньою розумовою працездатністю; вміннями оцінювати навчальні досягнення учня з фізичної культури (95,2% респондентів).

Під час надання знань з професійної підготовки викладачі значну увагу приділяють оволодінню майбутніми вчителями фізичної культури знаннями мети, завдань та змісту фізичного виховання у загальноосвітньому навчальному закладі (86,8%) та плануванню фізкультурно-оздоровчих заходів. Трохи менше уваги приділяється ознайомленню майбутніх учителів фізичної культури з нормативними документами з організації фізичного виховання школярів у загальноосвітньому навчальному закладі (73,4%). На нашу думку, недостатньо приділяється уваги знанням різних форм методичної роботи (66,29%) та змісту методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі (61,46%).

Під час професійної підготовки значну увагу викладачі приділяють навчанню майбутніх учителів фізичної культури навичкам проведення діагностики фізичного стану учня (89,2%) та надання методичної допомоги учням щодо їх самостійних занять (87,5%). Трохи менше уваги приділяється оволодінню навичкою проведення бесід з учнями щодо питань фізичної культури та спорту, здорового способу життя (72,5%). На нашу думку, дуже мало приділяється уваги навчанню студентів аналізувати інформацію про перебіг навчального процесу; визначати недоліки та усувати їх (61,2%); проводити бесіди з батьками (56,3%) та з педагогічним колективом загальноосвітнього навчального закладу (48,5%); вивчати, аналізувати та узагальнювати педагогічний досвід щодо оптимізації процесу фізичного виховання школярів залежно від умов школи; навчанню майбутніх учителів фізичної культури використовувати сучасне навчально-методичне забезпечення навчального процесу з фізичної культури у школі (57,3%).

Висновки.

Таким чином, аналіз сучасного стану формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін свідчить про те, що, хоча і викладачі, і студенти усвідомлюють важливість методичної підготовки для подальшої успішної професійної діяльності, цілеспрямовано така підготовка не проводиться. Потребують удосконалення такі важливі складові методичної підготовки, як знання змісту методичної роботи та різних форм методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі, нормативних документів з організації фізичного виховання школярів у загальноосвітньому навчальному закладі, а також оволодіння майбутніми вчителями такими вміннями, як ефективне використання навчально-методичного забезпечення навчального процесу з фізичної культури в школі, використання міжпредметних зв'язків фізичної культури з іншими предметами; надання методичної допомоги педагогічному колективу щодо організації та проведення фізкультурно-оздоровчих заходів у навчальному закладі; вивчення, аналіз та узагальнення передового педагогічного досвіду; організація самоосвіти та самоконтроль.

Перспективи подальших досліджень у вказаному напрямку.

Проблема формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури є актуальною і потребує подальших досліджень з метою теоретичного обґрунтування змісту, форм і методів формування методичної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури у процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін.

Література

1. Абрамова В.В. Формирование профессиональной компетентности будущих учителей физической культуры дис.... канд. пед. наук 13.00.08 / Абрамова Валентина Владимировна – Тирасполь, 2006. – 202 с.
2. Іванова Л.І. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів: дис. ... канд. пед. наук 13.00.04 / Іванова Любов Іванівна. – К., 2007. – 170 с.
3. Кинль В.М. Физкультурно-оздоровительные мероприятия в группах продленного дня: [пособие для учителя] / В.М.Кинль – Киев: Рад. шк., 1988. – 160 с.
4. Мухаметзянова Н.В. Особенности профессионально важных качеств будущих учителей физической культуры / Н.В.Мухаметзянова // Теория и практика физической культуры – 2007. – №5 – С.30–32.
5. Пометун О.І. Формування громадянської компетентності погляд з позиції сучасної педагогічної науки / О.І.Пометун // Вісник програм шкільних обмінів. – 2005. – № 23. – С. 18.
6. Ярошенко О.Г. Методична підготовка майбутніх учителів: реальний стан і шляхи до вдосконалення / О.Г.Ярошенко // Вища освіта України. – 2004. – №1 – С. 69–73

Надійшла до редакції 03.10.2008р.